



Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

SEPTEMBER 2015

**GESKIEDENIS V2
ADDENDUM**



Hierdie addendum bestaan uit 11 bladsye.

VRAAG 1: HOE HET DIE FILOSOFIE VAN SWARTBEWUSSYN DIE SUID-AFRIKAANSE JEUG IN DIE 1970s BEÏNVLOED?**BRON 1A**

Die volgende uittreksel was deur Thenjiwe Mtintso geskryf. Dit bespreek die betekenis van Swartbewussyn in die 1970's.

Wat ons ook al in hierdie land doen, of dit op ekonomiese, maatskaplike of politieke vlak is, moet dit deur swartes vir swartes wees, punt. Dit maak nie saak hoe goed die bedoeling van die wit mense mag wees nie ... hulle kan my nie uit die hande van die Nasionaliste verlos nie ... wat hulle ook al doen, moet hulle probeer om binne hulle eie gemeenskappe te werk en konsentreer op die bevryding van hulle eweknieë. Ek sal dieselfde in die swart gemeenskap doen.

[Uit: *Every Step of the Way: The journey to Freedom in South Africa* deur M Morris]

BRON 1B

Hierdie is 'n uittreksel vanuit 'n toespraak deur Khotso Seatlholo, president van die Soweto Studente Verteenwoordigingsraad. Dit fokus op die redes vir die Soweto Opstand.

“Ons het die volste reg om op te staan, en die hele stelsel van apartheid te verwerp. Ons kan dit nie aanvaar soos ons vaders nie. Ons is nie afskrifte van ons vaders nie. Waar hulle misluk het, sal ons daarin slaag. Die foute wat hulle gemaak het, sal nooit herhaal word nie. Hulle het die stryd opgeneem tot waar hulle kon. Ons is baie dankbaarheid aan hulle verskuldig. Maar nou is die stryd ons sin. Die bal van bevryding is in ons hande. Die swart studente sal opstaan, vreesloos en wapens opneem teen 'n politieke stelsel ... Ons sal opstaan en 'n politieke ideologie vernietig wat ontwerp is om ons in 'n ewige toestand van onderdrukking en onderdanigheid te hou.”

[Uit: *Making History* deur J Pape et al]

BRON 1C

Hierdie bron verduidelik die hoofredes vir die Soweto Opstand.

Die aangeleentheid wat massiewe ontevredenheid veroorsaak het en dit laat oorloop het in die 1976 opstand was 'n bevel wat deur die Bantoe Onderwys Departement uitgereik was. Die adjunk-minister, Andries Treurnicht, het instruksies na skoolrade, inspekteurs en prinsipale gestuur dat Afrikaans op 'n gelyke basis met Engels geplaas moet word, en dat dit as medium van onderrig in alle skole gebruik moes word. Hierdie instruksie het onmiddellik negatiewe reaksie uit verskeie oorde van die gemeenskap ontlont. Die eerste organisasie wat hierop gereageer het was die Tswana Skoolraad, wat bestaan het uit skoolrade van Meadowlands, Dobsonville en ander gebiede in Soweto. Die notule van die vergadering van die Tswana Skoolraad, gehou op 20 Januarie 1976 het soos volg gelees:

“Die kring-inspekteur het die raad vertel dat die Sekretaris van Bantoe Onderwys verklaar het dat alle direkte belasting wat deur die swart bevolking van Suid-Afrika betaal word, na die verskillende tuislande vir opvoedkundige doeleindes gestuur word. In stedelike gebiede word die opvoeding van 'n swart kind deur die blanke bevolking betaal, wat Engels- en Afrikaans-sprekende groepe is. Daarom het die Sekretaris van Bantoe Onderwys 'n verantwoordelikheid om die Engels- en Afrikaans-sprekende mense tevrede te stel. Gevolglik, as die enigste manier om beide groepe te bevredig, sal die medium van onderrig in alle skole op 'n 50–50 basis geskied ... In die toekoms, as 'n skool onderrig in 'n medium wat nie deur die departement vir 'n sekere vak voorgeskryf word nie, sal eksamenvraestelle slegs in die medium, met geen ander keuse van die ander taal opgestel word.”

[Uit: http://www.sahistory.org.za/pages/governance-projects/black_consciousness/biko-frameset.hmt.
Toegang op August 2014 verkry.]

BRON 1D

Die foto wys studente van Soweto wat aan 'n optog op 16 Junie 1976 deelneem.



[Uit: Soweto '76 deur KA Hlongwana et al]

BRON 1E

Hierdie uittreksel fokus op die reaksie deur die verbande ANC op die Soweto Opstand. Dit het verskyn in 'n ondergrondse ANC nuusbrieff, 'Vukani – Awake', in Julie 1976.

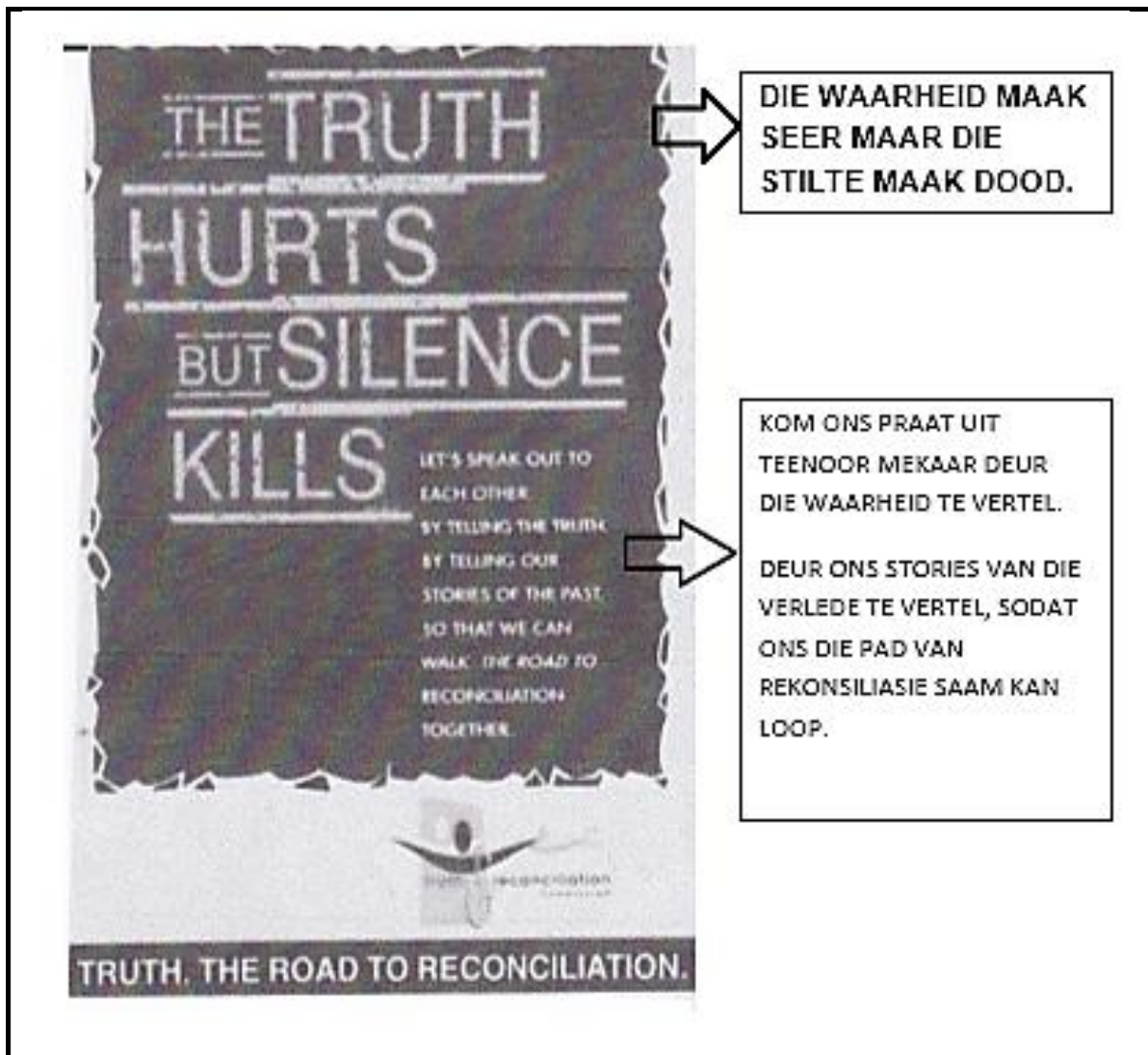
“Ons jeug het verstaan dat hul protes deur massiewe polisie geweld ontmoet sou word, maar hulle was nie geïntimideer nie. Hulle het 'n groot politieke oorwinning behaal – die Voster regering was verplig om die gebruik van Afrikaans in skole te laat vaar. Meer belangrik, hulle het die mag van die mense getoon en bewys dat massa-protes 'n belangrike deel van die bevrydingsstryd bly.”

[Uit: *In Search of History* deur J Bottaro et al]

**VRAAG 2: HET SLAGOFFERS VAN MENSEREGTE SKENDINGS
AFSLUITING DEUR DIE PROSES VAN DIE WAARHEIDS-EN-
VERSOENINGSKOMMISSIE (WVK) GEVIND?**

BRON 2A

Hierdie bron is 'n plakkaat wat ontwikkel was deur die Waarheids-en-Versoeningskommissie in 1995. Dit was 'n uitnodiging aan beide slagoffers en oortreders om voor die WVK te verskyn.



[Uit: *Via Afrika History* deur S Grove et al]

BRON 2B

Hierdie bron fokus oor die toestaan van amnestie aan Jeffery Benzien, deur die WVK op 17 February 1999.

Voormalige senior lid van die SAP anti-terroriste eenheid, Jeffery Theodore Benzien was vandag amnestie deur die amnestie-komitee van die WVK toegestaan vir die moord op bekende ANC, Kaapstad aktivis, Ashley Kriel, wie voor sy huis in Athlone op die 15 Julie 1987 doodgeskiet was. Hy was ook amnestie gegee vir die gebruik van sy 'gunsteling' martelingsmetode, bekend as die 'nat sak metode,' gedurende die marteling en ondervraging van 'n aantal politieke aktiviste, insluitende vooraanstaande ANC, LP, Tony Yengeni. Benzien het gespog tydens sy verhoor dat sy metode so effektief was dat hy altyd binne dertig minute die verwagte resultate gekry het. Hy het ook amnestie verkry vir die marteling van Peter Jacobs op wie hy sy 'nat sak'-metode en elektriese skokke aanhoudend vir meer as 3 uur tydens ondervraging gebruik het. Hy het ook amnestie gekry vir die marteling en aanranding van ander aktiviste soos Ashley Forbes, Bongani Jonas, Nico Pedro en Gary Kruser.

[Uit: www.justice.gov.za/trc/n. Toegang op August 2014 verkry.]

BRON 2C

Hierdie foto was in Kaapstad geneem en wys mense wat teen die toestaan van amnestie aan Jeffery Benzien deur die WVK protesteer.



[Uit: ORYX Media Archives/ Gallo images/ Getty images]

BRON 2D

Die volgende uittreksel deur Judith Lewis Herman (Amerikaanse psigiater, navorser, onderwyser en skrywer wat gefokus het op die ontdekking van beter maniere tot interaksie vir die slagoffers van misdade met wat sy as 'n 'opponerende' sisteem van misdaad en vonnis in die VSA beskou het, beskryf die suksesse van die Waarheids-en-Versoeningskommissie.

Onder die leierskap van sy voorsitter, aartsbiskop Desmond Tutu, het die WVK as sy missie gekies om die wydste moontlike deelname te verkry. Anders as ander waarheidskommissies in talle ander lande, wat agter geslote deure vergader het, het die WVK na mense uitgereik. Kommissarisse het dwarsdeur die land gereis en meer as 50 openbare verhore gehou en verklarings van meer as 20 000 oorlewendes van politieke geweld afgeneem. Die verhore is daaglik oor die radio uitgesaai en hoogtepunte is weekliks oor die nasionale televisie gebeeldsaai ... Die resultaat was ongekend. Nie alleen het slagoffers in groot getalle getuig nie, maar, in die aangesig van die omvang van die akkumulerende bewyse, het talle misdadigers ook hulle stilswye verbreek. Die amnestie-komitee het oorspronklik verwag om ongeveer 200 aansoeke te ontvang. Teen die tyd wat die afsnydatum bereik is, het hulle reeds oor die 7 000 aansoeke ontvang. Gedetailleerde inligting wat van die misdadigers ontvang is, het die WVK in staat gestel om 'n samehangende prentjie te vorm van georganiseerde doodseenhede en om 'n aantal berugte, politieke moorde op te los.

[Uit: *The American Prospect*, Volume 11 deur JL Herman]

VRAAG 3: WAT WAS DIE IMPAK VAN DIE BELEIDSRIGTINGE VAN DIE INTERNASIONALE MONETÊRE ORGANISASIES OP ONTWIKKELENDE LANDE?

BRON 3A

Hierdie uittreksel beskryf die rol van die IMF, Wêreld Bank en WHO in die globalisasie-proses.

Wat het die Asiatiese finansiële krisis, een miljard mense op die rand van hongersnood, 2,5 biljoen in internasionale skuld, die agteruitgang van elke verneme ekostelsel op die planeet, en werkplekke wat hongerlone betaal, in gemeen? Hulle is almal die gevolg van 'n globale ekonomie wat ontwerp is deur die IMF, die Wêreldbank en die WHO wat omsien na die belange van transnasionale korporasies ten koste van die belange van alle ander aspekte van die lewe.

Die IMF, Wêreldbank en WHO werk saam in 'n ysterdriehoek om die korporatiewe plan van privatisering, deregulasie en 'vryhandel' uit te voer. Alhoewel die Wêreldbank en IMF oorspronklik gestig was om deel van die Verenigde Nasies te wees, was hulle nog altyd deur bankiers en ekonome van die Verenigde State en Europa beheer. Terwyl hulle op die oog af ekonomiese groei, finansiële stabiliteit en ontwikkeling bevorder, het die Wêreldbank en IMF meer as 60 lande gedwing om hulle woude, minerale, vissery, landbougrond, arbeidsmag en finansiële markte aan buitelandse beleggers oop te stel. Hulle ignoreer binnelandse behoeftes soos voedselsekerheid, universele onderwys en gesondheidsorg, die behoeftes van plaaslike gemeenskappe en binnelandse ondernemings, beskerming vir werkers, vroue, gemarginaliseerde mense, en die beperking op die natuur se vermoë om uitgebuit en besoedel te word.

Lande word gedwing om hulle ekonomieë te herskik om uitvoere te produseer ten einde die harde valuta te genereer wat benodig word om lenings van onverantwoordelike leners soos die Wêreldbank en IMF af te betaal. In stede daarvan om voedsel vir plaaslike verbruik te kweek, voer lande nou luukse gewasse uit in tye van hongersnood en voedseltekorte. Die beskerming van inheemse volke, werkers, en die omgewing word opgeoffer om buitelandse belegging te lok.

[Uit: *History for All* deur E Brink et al]

BRON 3B

Hierdie bron bestaan uit twee standpunte oor die Wêreldhandelsorganisasie

STANDPUNT 1: DIE VOLGENDE IS 'N UITTREKSEL UIT 'N TOESPRAAK GELEWER DEUR RENATO RUGGIERO 'N WHO AMPTENAAR VAN OTTAWA OP 26 OKTOBER 2000.

Die Wêreldhandelsorganisasie en sy voorganger, die AOTH, het 'n belangrike rol gespeel in die skepping van 'n meer oop en welvarender wêreld. Sedert die AOTH in 1948 geskep is, het wêreldhandel 15-voudig tot meer as \$7 000 biljoen (45 biljoen rand) per jaar toegeneem. Hierdie reuse styging in die lewensstandaard het bykans elkeen toegelaat om die luukshede te geniet wat voorheen slegs deur 'n paar geniet was ... Selfs in arm lande leef mense langer, eet hulle beter, het hulle beter toegang tot skoonwater as wat hulle 50 jaar gelede gehad het ...

Die WHO is 'n kragtige mag vir die voordeel van die wêreld ... Mense verlang globale reëls. Indien die WHO nie bestaan het nie, sou mense gepleit het vir 'n plek waar regerings onderhandel het oor reëls wat vryer handel sou bevorder... Ons lê nie die wet neer nie. Ons handhaaf die oppergesag van die reg. Die alternatief is die wet van die oerwoud waar mag reg maak sonder dat die klein outjie 'n kans kry.

[Uit: <http://www.wto.org/English/news - e/spmm 30 - e.htm>. Toegang 24 Augustus 2014 verkry.]

STANDPUNT 2: HIERDIE UITTREKSEL (SKRYWER ONBEKEND) FOKUS OP DIE WERK VAN DIE WÊRELDHANDELS-ORGANISASIE.

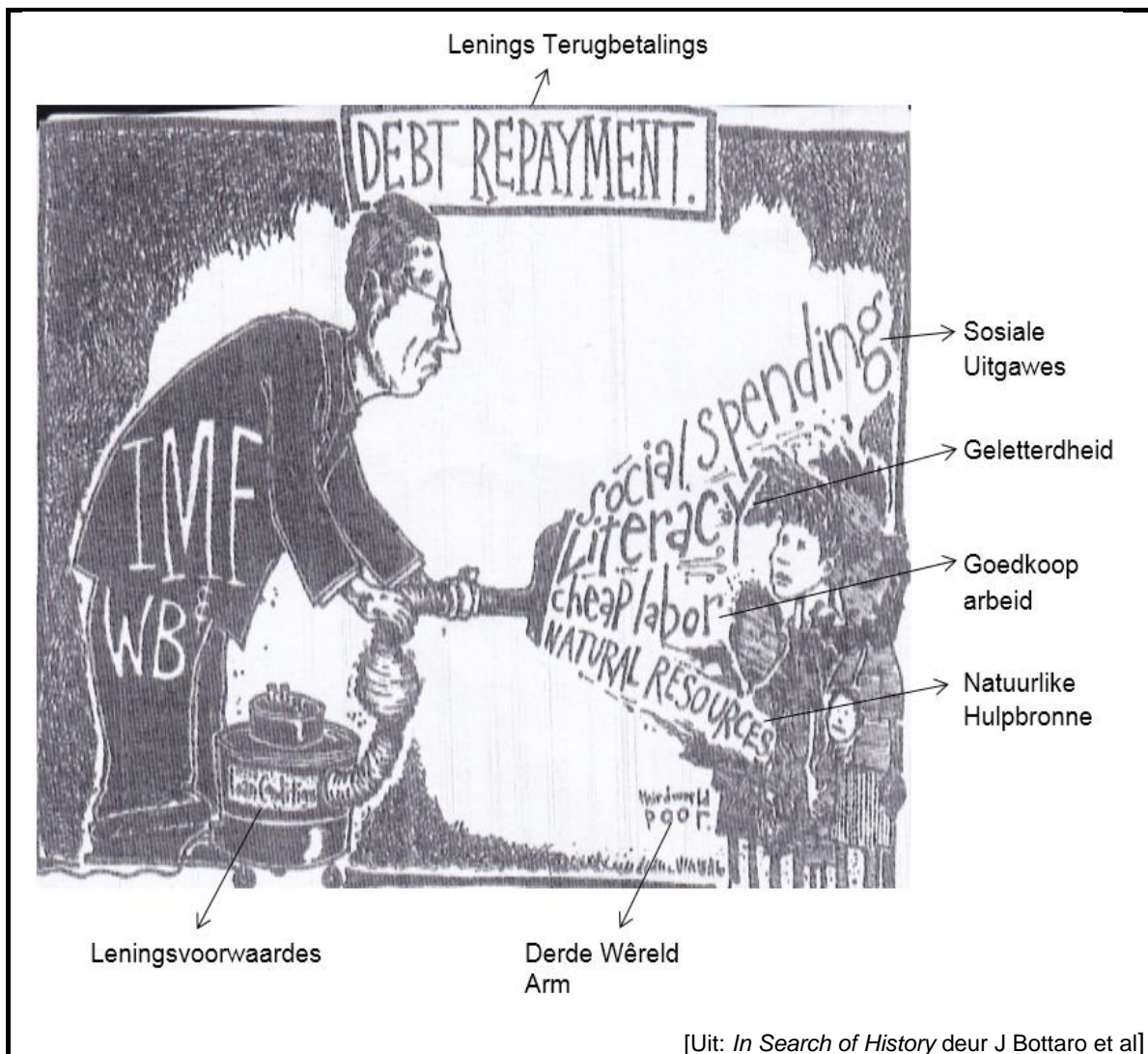
Vryhandel werk nie vir die meerderheid in die wêreld nie. Gedurende die mees onlangse periode van toenemende groei in globale handel en belegging (1960 tot 1998) het ongelykheid beide internasionaal en binne in lande vererger. Die VN Ontwikkelingsprogram rapporteer dat die rykste 20% van die wêreld se bevolking gebruik 86% van die wêreld se bronne terwyl die armste 80% slegs 14% verbruik. Die WHO se reëls het hierdie neiging versnel deur hierdie lande oop te maak vir buitelandse belegging, en daardeur dit makliker gemaak vir produksie om te gaan waar die arbeid goedkoper en die meeste uitgebuit word en waar die omgewingskoste laag is.

Die WHO se beleid het die neerstorting van hewige gesubsidieerde industriële vervaardigde voedsel in arm lande toegelaat, en hierdeur plaaslike vervaardigde produksie ondermyn en hongersnood verhoog.

[Uit: <http://www.globalexchange.org/resource/wto/oppose>. Toegang op 24 August 2014 verkry.]

BRON 3C

Die spotprent handel oor die gevolge van die Strukturele Aanpassings-programme (SAP) op ontwikkelende lande.



ERKENNINGS

Visuele bronne en ander historiese bewyse is uit die volgende geneem:

Bottaro, J. et al. 2007. *In Search of History* (Oxford University Press)

Brink, E. et al. 2007. *History for All* (Macmillan)

Herman, J.L. 2013. *The American Prospect, Volume 11* (Vivlia Publishers)

Hlongwana, K.A. et al. 2006. *Soweto '76* (Macmillan)

Internet bron: <http://wto.org/English/news-e/spmm39- ehtm>

Internet bron: <http://hemi.nyu.edu>. Toegang Augustus 2014 verkry.

Internet bron: www.justice.gov.za/trc/n. Toegang Augustus 2014 verkry.

Internet bron: <http://www.globalexchange.org/resources/wto/oppose>. Toegang Augustus 2014 verkry.

Morris, M. 2004. *Every Step of the way: The journey to Freedom in South Africa* (Ministry of Education)

ORYX Media Archives/ Gallo images/ Getty images: Toegang Augustus 2014 verkry.

Pape, J. et al. 1998. *Making History* (Heinemann Publishers)

South African History Online: Toegang Augustus 2014 verkry.